

Consell Infantil Municipal de Santa Perpètua de Mogoda

Pla de treball per al curs 2008-2009

La participació ciutadana vista pels infants

Ajuntament de
Santa Perpètua de Mogoda

Índex

1. El Consell Infantil Municipal	pàg. 4
1.1. Objectius generals del Consell	pàg. 6
1.2. Metodologia	pàg. 6
2. La participació ciutadana.....	pàg. 10
2.1. Perquè aquest tema?.....	pàg. 10
2.2. La perspectiva pessimista.....	pàg. 11
2.3. La perspectiva optimista	pàg. 12
2.4. Punts de trobada.....	pàg. 12
2.5. Participació? De què estem parlant?.....	pàg. 13
2.6. Conceptes, valors i habilitats per a la participació.....	pàg. 14
3. Activitats	pàg. 16
3.1. Activitat 1. Participar? Perquè?	pàg. 17
3.2. Activitat 2. Participar de forma individual. Com?	pàg. 17
3.3. Activitat 3. Participar de forma col·lectiva: les entitats.....	pàg. 18
3.4. Activitat 4. Participar de forma col·lectiva: com organitzar-se ...	pàg. 18
3.5. Activitat 5. La participació en la vida política del municipi	pàg. 19
3.6. Activitat 6. Propostes	pàg. 19
4. Calendari	pàg. 20
5. Avaluació.....	pàg. 21
Annex 1: document marc sobre participació de la infància al municipi.....	pàg. 22
Bibliografia.....	pàg. 35

El Consell Infantil Municipal és un òrgan consultiu de l'Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda format per infants de 10 a 12 anys que estudien a les escoles del municipi. La seva funció és aportar la visió que els nens i les nenes tenen sobre la realitat que els envolta als responsables polítics del municipi per tal que la seva opinió sigui tinguda en compte a l'hora de prendre decisions que els afecten com a ciutadans.

La Convenció dels drets dels infants, aprovada per les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989, atorga als nens i les nenes el dret a expressar les seves opinions i que aquestes siguin tingudes en compte en tots els assumptes que els afectin, així com el dret d'opinar, el dret d'expressió, la llibertat de pensament, la llibertat d'associació i el dret a rebre una informació adequada. El Consell d'Infants és l'espai institucional que permet l'exercici d'aquests drets en el marc polític municipal.

El pla de treball d'aquest any del Consell Infantil Municipal vol reforçar aquesta funció política, en el més pur sentit etimològic del terme, del Consell sense oblidar els objectius educatius que sempre ha perseguit. Vol posar l'atenció en el dret dels infants a participar, per això **el Consell Infantil aborda com a tema de reflexió, a partir de l'encàrrec que rep del consistori municipal, la participació dels ciutadans en la vida del municipi.**

Les escoles que participen en aquest projecte són:

- ✓ CEIP Bernat de Mogoda
- ✓ CEIP La Florida
- ✓ CEIP Santa Perpètua
- ✓ CEIP Santiga
- ✓ Escola Sagrada Família
- ✓ Escola Tàbor

Santa Perpètua de Mogoda, novembre de 2008

1. El Consell Infantil Municipal

El Consell Infantil Municipal és l'òrgan consultiu de l'Ajuntament de Santa Perpètua que ha de permetre la participació dels infants a l'hora d'expressar les seves opinions i els seus interessos en tots aquells assumptes que els afecten de la vida del municipi.

El Consell està format per dos membres de cada grup-classe de 5è i 6è de primària de les escoles del municipi.

Amb la seva constitució i organització es pretén que el Consell sigui:

- ✓ **Infantil:** sembla una obvietat, però és important destacar que ser infant és condició per formar-ne part. Al Consell només assisteixen i intervenen els adults quan els seus membres ho demanen expressament (per obtenir informació...), a excepció dels dinamitzadors que tenen per missió proposar les dinàmiques i actuar com a mediadors entre els infants i l'organització escolar i municipal.
- ✓ **Universal:** que tots els infants del municipi tinguin la possibilitat de formar-ne part com a representats. Cal fugir de l'elitisme en l'elecció dels representants i partir de la voluntarietat per part dels infants.
- ✓ **Representatiu:** que els membres del Consell disposin de mecanismes per conèixer l'opinió dels seus companys, a qui representen, i que actuïn com a portaveus.
- ✓ **No manipulable:** els representants, els membres del Consell, tenen per missió expressar les idees dels infants, per això no ha de patir la intervenció directa dels adults, en general, ni de l'administració en particular. En aquest sentit el paper dels dinamitzadors consisteix en, des d'una postura estratègica de neutralitat, vetllar per establir, amb criteris pedagògics, les condicions i les activitats que permetin als infants obtenir informació de diverses fonts, formar-se opinions i expressar-les de forma que els adults puguin rebre-les.
- ✓ **En la mida del possible, vinculant per a l'Ajuntament:** Tot i que es tracta d'un òrgan consultiu, ha de ser possible establir un diàleg entre l'Ajuntament i el Consell per fer un seguiment de l'aplicació de les seves propostes. L'incompliment per part dels adults dels acords a què s'hagi arribat amb els infants comporta la desmobilització de la participació ciutadana a partir de la frustració de les primeres experiències. Els infants

perceben la utilitat de la seva participació en termes reals i no simbòlics. La participació ha de ser útil. La participació té per objectiu exercir una influència en la realitat. Si els infants no perceben aquesta influència és difícil que atribueixin valor al procés.

El procés participatiu en el marc del Consell Infantil Municipal es planteja a partir de diferents elements:

- ✓ **Facilitar l'obtenció d'informació:** La informació es troba a la base de la participació. Només amb una informació de qualitat, obtinguda de forma directa (per observació o amb eines com enquestes, entrevistes, etc) o a través dels mitjans de comunicació, de persones representatives... es poden formar opinions realistes. La informació ha d'arribar als infants en un llenguatge que aquests puguin entendre, d'acord amb el seu procés personal de desenvolupament.
- ✓ **Escoltar i ser escoltat:** Sentir-se escoltat és un element clau per fer possible la participació. Només des de l'escolta mútua és possible el diàleg i només el diàleg forma opinions compartides.
- ✓ **Ser consultat:** L'opinió dels infants ha de ser demanada de forma activa, del contrari es senten exclosos en els processos de consulta.
- ✓ **Diàleg:** com a mitjà per contraposar els punts de vista propis amb els dels altres. Definir les idees pròpies davant dels altres i conèixer les postures alternatives.
- ✓ **La negociació i la recerca de l'acord:** com a mitjà per arribar a decisions comuns i compartides, entenent que en situacions en què els interessos són contraposats només el desig d'arribar a un acord ens permet obtenir solucions acceptables.
- ✓ **Compartir i comprometre's amb les decisions:** La participació no consisteix només en opinar i prendre part en la presa de decisions sinó també en el compliment d'allò que s'ha decidit.

1.1. Objectius generals del Consell Infantil Municipal

- ✓ Fomentar la participació dels infants en els afers de la ciutat.
- ✓ Promocionar els drets de la infància.
- ✓ Educar en el joc democràtic, en els valors en què es fonamenta i en les actituds i pràctiques amb què es construeix dia a dia, tot augmentant les competències dels infants a l'hora de pensar i argumentar, desenvolupar l'esperit crític, assolir responsabilitat amb els afers col·lectius, capacitat de compromís i exercir el rol de representant.
- ✓ Posar en valor la política com una activitat necessària per a la convivència, que pot ser gratificant i il·lusionant, però que s'ha d'exercir amb noblesa i compromís.
- ✓ Generar processos que permetin que l'Administració local millori la seva organització interna per la via d'una millor coordinació entre serveis i recursos.
- ✓ Fer una ciutat també a la mida dels infants.
- ✓ Millorar la ciutat globalment incorporant altres punts de vista.
- ✓ Fomentar que els infants coneguin la ciutat, participin en la seva construcció, i hi gaudeixin.
- ✓ Conèixer, per part dels infants i altres actors implicats, més i millor el funcionament de l'ajuntament.

1.2. Metodologia

1.2.1. Pla de treball

El pla de treball té quatre fases clarament diferenciades:

1. **L'encàrrec:** El punt de partida del projecte és l'encàrrec del consistori municipal al Consell d'Infants d'aportar la seva visió, opinió i propostes sobre el tema de la participació ciutadana.
2. **La constitució del CIM:** A partir de l'encàrrec rebut, es constitueix el Consell integrat per dos representants de cada grup-classe dels grups de 5è i 6è de primària de les escoles del municipi.

Els tutors i tutores explicaran en els grups els objectius i el funcionament del Consell. És important que els infants copsin el compromís que s'adquireix en ser representant dels seus companys en el Consell. Aquest compromís consisteix en:

- ✓ Assistir a les reunions del Consell: dues reunions mensuals, de desembre a maig, el primer i el tercer dijous de cada mes (aproximadament), de 17,30 a 19 hores en un espai municipal que es concretarà.
- ✓ Col·laborar amb el/la mestre/a en el desenvolupament de les activitats que es plantejaran en els grups per poder recollir l'opinió dels seus companys.

L'elecció dels representants pot fer-se per votació, per consens, per sorteig o per qualsevol altre mecanisme o dinàmica que el/la mestre/a estableixi, sempre i quan es respectin els criteris següents:

- ✓ Voluntarietat i disponibilitat per part de l'infant
- ✓ Evitar l'elitisme en la selecció que pot comportar escollir, únicament, als infants en funció de criteris de mèrit (els que millor parlen, els que treuen millors notes, els més "llestos" o els més "guapos"...))
- ✓ Afavorir la diversitat i, en aquest sentit, la participació d'infants que puguin aportar la seva visió des de perspectives diverses, vetllant per la representació de minories.

Els tutors/es comunicaran al servei d'educació els noms dels infants representants i es constituirà el Consell en el ple municipal.

3. **Desenvolupament del programa d'activitats.** Es planteja un programa format per sis activitats, a raó d'una activitat mensual de desembre a maig.

Les activitat tenen per objectiu que els infants obtinguin informació sobre algun aspecte relacionat, en aquest cas, amb la participació ciutadana, que elaborin les seves opinions i permetre que els representants del CIM recullin les idees i propostes dels infants del seu grup-classe per poder aportar-les al Consell.

Les activitats i els materials de suport es publicaran, segons el calendari previst, a la pàgina web del Consell (www.conselldinfants.org) per tal que els/les mestres puguin desenvolupar-les a classe.

Així mateix, en la mateixa pàgina web es pot consultar documentació complementària per tal de bastir els conceptes, els valors i les habilitats que es pretenen treballar en cada activitat.

4. Presentació al ple municipal de les propostes elaborades pel Consell d'Infants.

1.2.2. Compromís municipal

L'Ajuntament promou la constitució del Consell Infantil Municipal com a òrgan de consulta per tal de conèixer l'opinió dels infants del municipi. Això li confereix unes responsabilitats envers el Consell.

Aquestes responsabilitats es concreten en:

- ✓ Utilitzar el Consell com a òrgan de representació i de consulta dels infants del municipi atorgant-li valor representatiu i legitimitat.
- ✓ Implicació de l'Alcaldia en els moments claus del procés de participació: acte de constitució, formulació de consultes, recepció de les propostes i devolució de respostes argumentades, assumptió de compromisos, etc.
- ✓ Lideratge, en el marc de l'organització municipal, de la regidoria d'Educació que ha de facilitar els recursos necessaris per a la dinamització de la participació i vetllar per l'encaix institucional del Consell, de forma transversal, en totes les àrees de gestió municipal.
- ✓ Implicació d'altres regidories per donar suport, en allò que sigui necessari, al procés de participació, informació, consulta, etc. En aquesta ocasió, especialment, de la regidoria de Relacions ciutadanes.
- ✓ Fer un seguiment periòdic de les propostes i acords presos amb el Consell i retornar la informació sobre el procés participatiu.

- ✓ Situar el Consell Infantil Municipal de Santa Perpètua en les xarxes de Projectes de participació infantil a nivell supramunicipal.

1.2.3. Xarxa de treball

El Consell d'Infants conta amb una xarxa de treball per desenvolupar les seves activitats.

Les escoles són, de forma prioritària, una part molt important d'aquesta xarxa de relacions. A les escoles, els infants han de poder desenvolupar les activitats necessàries per obtenir informació, debatre, posar en comú idees i fer propostes. Els representants del Consell han de poder utilitzar aquestes dinàmiques per recollir el parer dels seus representats.

A l'hora, les escoles poden treballar, a partir de les propostes didàctiques plantejades en el pla de treball del Consell, alguns dels continguts compresos en el currículum d'Educació per a la ciutadania i els drets humans i poden reforçar els espais de participació interns com els consells escolars.

D'altra banda, la relació i el coneixement mutu entre el Consell i altres entitats ciutadanes (AMPAs, entitats culturals, educatives...) ha de permetre que aquest es situï en igualtat de condicions, com a mínim, en la xarxa de participació del municipi.

*Per ampliar aquestes idees, a l'annex 1 es pot consultar el **Document marc sobre participació de la infància al municipi***

2. La participació ciutadana

L'encàrrec municipal al Consell d'Infants per al curs 2008-2009 és el d'**aportar la seva visió, opinió i propostes sobre el tema de la participació ciutadana.**

2.1. Perquè aquest tema?

Perquè **es tracta d'una qüestió controvertida** present, d'una forma o una altra, en la totalitat de les agendes polítiques.

La participació és un dret que tothom té però no sempre es vol exercir o no sempre es sap com fer-ho; és un dret individual però el seu exercici requereix de la formació de grups i de canals d'expressió col·lectius; porta a expressar-se però també a escoltar i, a més a més, requereix d'un interlocutor.

Es tracta, sense dubte, d'un tema complex en el que les motivacions individuals i col·lectives s'entrecreuen i en el que l'àmbit dels drets i el dels deures conflueixen. Hi ha qui expressa aquesta situació dient que **la participació és un dret legal i un deure moral**. És, així plantejat, un tema abstracte, difús i confús.

Si portem la qüestió a esferes de la vida quotidiana, però, es fa molt més concreta i tangible. La participació ciutadana és un tema present en l'àmbit polític, però també preocupa a les comunitats de les escales de veïns, a les entitats ciutadanes, als grups, clubs, organismes...a tota organització que s'hagi fixat com a missió la gestió d'allò que és comú, ja sigui l'elaboració de polítiques públiques de gran abast o l'organització d'una festa de cap de setmana amb el grup d'amics. **La participació es reclama en tots els àmbits:** el familiar (la participació en les tasques domèstiques...), el laboral, l'escolar, en el grup d'iguals... i també, a nivell polític.

La participació es troba a la base del sistema polític democràtic. El foment d'estructures, canals i espais que la facin possible, d'una banda, i la formació de les habilitats, els coneixements i els valors que la impulsin en els ciutadans són les dues cares del treball necessari per consolidar i reforçar la democràcia.

Es reconeix, doncs, la importància de la participació, però es poden percebre dos tipus de discursos sobre la seva pràctica: un d'optimista i un altre pessimista.

2.2. La perspectiva pessimista

Es freqüent escoltar que assistim a un **procés d'individualització** de la vida quotidiana que desmobilitza la participació en tot allò que es col·lectiu. Que la gent va a la seva i que no es preocupa gaire pels afers comunitaris. La política, com a activitat de representació i de gestió d'allò que es de tots es troba molt desacreditada. L'abstenció electoral augmenta.

En aquest marc, si repassem les hemeroteques i les campanyes institucionals, podem observar com el discurs polític sobre la participació ciutadana ha evolucionat i ha viscut diferents moments que podem identificar amb termes concrets: des de la **resistència** dels seixanta i bona part dels setanta, passant per l'**associacionisme** dels vuitanta i el **voluntariat** dels noranta, fins al **civisme** d'avui mateix. Hem assistit a una mena de *rebaixes* en la percepció política sobre la capacitat dels ciutadans per comprometre's en projectes col·lectius.

La participació es veu limitada per prejudicis més o menys presents en l'imaginari col·lectiu:

- ✓ *Els que manen fan el que volen.*
- ✓ *Ja ho farà algú altre*
- ✓ *Participar és complicar-se la vida*
- ✓ *No em faran cas*
- ✓ *Els compromisos dels polítics no són creïbles*
- ✓ *No escolten*
- ✓ *...*

També es veu frenada quan s'assumeixen o es justifiquen fenòmens com l'oposició per confrontació entre interessos particulars i col·lectius: el fenomen anomenat NIMBY (*no in my back yard* – no en el meu pati) o SPAN (Sí, Però Aquí No).

No és necessari posar exemples d'idees negatives sobre els polítics, el col·lectiu *professional* més desacreditat juntament amb els empresaris.

2.3. La perspectiva optimista

D'altra banda, en un món marcat per la globalització, d'una banda, i per l'extensió d'això que s'ha vingut a denominar *societat-xarxa*, **les possibilitats que tenen els ciutadans de comunicar-se i d'establir comunitats d'interessos comuns són creixents.**

Mai, com ara, havien existit tantes iniciatives i propostes orientades a posar en comú coneixements, interessos, aficions, opinions... i, també, a mirar d'exercir influències en els diversos àmbits de la vida social, cultural, política, esportiva, etc. de les ciutats mitjançant l'ús de canals accessibles i assequibles per a molts ciutadans.

La democràcia participativa pren terreny a la democràcia representativa. Les enquestes d'opinió impulsades des de l'administració, l'accés als mitjans de comunicació, especialment en l'àmbit local, el desenvolupament de marcs normatius o reglaments de participació ciutadana a nivell municipal, els jurats ciutadans o consells sectorials (com és el cas del Consell Infantil Municipal o dels Consells escolars, per posar dos exemples propers), experiències de disseny de pressupostos participatius, serveis de defensa i representació de la ciutadania, metodologies participatives en el disseny de polítiques com l'Agenda 21 o els Plans Locals de Joventut...

El tradicional sistema de partits sobre el que s'assenta el funcionament de la democràcia representativa ha deixat de ser suficient i els ciutadans demanen que les seves opinions i punts de vista siguin tinguts més en compte i que hi hagi una major transparència en la gestió política.

2.4. Punts de trobada

Aquestes dues visions, la pessimista i l'optimista, no són, però, visions oposades, sinó més aviat complementàries.

Podem afirmar que **existeix consens sobre el valor de la participació.** La participació és concebuda com a necessària i, per descomptat, enriquidora.

El repte que es planteja, des de totes dues perspectives, és **que els ciutadans facin ús dels canals i dels mètodes de participació.** Alguns d'ells no són prou coneguts, d'altres es

perceben com a llunyans, en algun cas es tenen dubtes sobre la seva eficàcia. En aquest sentit és important destacar dues qüestions:

- ✓ **A participar s'aprèn participant.**
- ✓ **El desenvolupament de les competències necessàries per exercir la participació com a dret implica l'adquisició de coneixements, d'habilitats i de valors.**

2.5. Participació? De què estem parlant?

Per partir d'una definició comú, es proposa una definició simple:

La participació és el concepte sota el que s'identifiquen tots el processos orientats a compartir les decisions que afecten a la vida pròpia i a la vida de la comunitat en la que es viu. És el mitjà pel qual es construeix la democràcia i és un criteri amb el qual s'han de jutjar les democràcies. La participació és el dret fonamental de la ciutadania.

Roger A. Hart

Ara bé, aquests processos a què es fa al·lusió en la definició són diversos i de diversa intensitat:

- ✓ Participar és assistir, ser-hi present, fer acte de presència
- ✓ Participar és prendre informació, preguntar, interessar-se
- ✓ Participar és opinar
- ✓ Participar és debatre amb la intenció de modificar la visió d'altres
- ✓ Participar és decidir o prendre part en les decisions
- ✓ Participar és gestionar o executar decisions preses
- ✓ Participar és fer equip
- ✓ Participar és implicar-se
- ✓ Participar és comprometre's

D'altra banda, la participació es pot exercir a partir de la consulta o de la demanda d'algú altre o a partir de la pròpia iniciativa.

2.6. Conceptes, valors i habilitats per a la participació

Ja s'ha plantejat que **a participar s'aprèn participant**. Per això és molt important que els infants tinguin oportunitats reals per practicar la participació. Més enllà de les activitats que es proposaran en el marc d'aquest projecte, l'escola té molts mecanismes que ja està utilitzant per potenciar la participació dels alumnes. De fet, la participació dels alumnes, i de les famílies, és una reclamació constant des de l'escola.

Impulsar la distribució de tasques a la classe mitjançant l'elecció de càrrecs, donar valor a la figura del delegat/da i del Consell Escolar, cedir el protagonisme als alumnes en l'organització de determinades activitats, impulsar espais de debat i treball en equip, l'ús del diàleg com a procediment essencial de la convivència, l'ús de cartelleres, butlletins i altres mitjans d'informació, impulsar consultes... són accions molt útils per a la formació de la participació.

La proposta d'activitats que es planteja pretén el desenvolupament de les competències participatives i això implica la formació d'uns conceptes, i la deconstrucció d'uns altres (els prejudicis), d'unes habilitats i d'uns valors.

2.6.1. Conceptes

- ✓ Què vol dir participar?
- ✓ La participació com a dret
- ✓ La participació com a base del sistema democràtic
- ✓ Nivells de participació: assistència, informació, opinió, consulta, diàleg, negociació, decisió, execució...
- ✓ Canals per a la participació individual
- ✓ Canals per a la participació col·lectiva
- ✓ L'Ajuntament i la participació en l'administració local
- ✓ Els partits polítics i la participació representativa...

2.6.2. Alguns prejudicis per deconstruir

- ✓ Els que manen fan el que volen
- ✓ Negociar, discutir, debatre és barallar-se
- ✓ Ja ho farà un altre
- ✓ No m'escolten
- ✓ No serveix de res...

2.6.3. Valors

- ✓ Autoestima: Jo tinc coses a dir! La meua opinió compta!
- ✓ El grup o la comunitat com a valor: Junts podem! La unió fa la força!

- ✓ El diàleg com a principal instrument de la convivència: Parlem-ne!
- ✓ La participació: Participar és poder!
- ✓ L'autonomia personal: prendre el poder d'actuar.
- ✓ La llibertat: prendre el poder de decidir...

2.6.4. Accions

- ✓ Escoltar i sentir-se escoltat
- ✓ Opinar
- ✓ Consultar i ser consultat
- ✓ Utilitzar diversos canals d'expressió
- ✓ Debatre
- ✓ Arribar a acords
- ✓ Adreçar-se a les institucions
- ✓ Complir els acords presos i els compromisos adquirits
- ✓ Reclamar el compliment dels compromisos adquirits pels altres...

3. Activitats

Es planteja un programa format per **sis activitats** a desenvolupar per tots els infants de 5è i 6è de primària de les escoles de Santa Perpètua, a raó d'una activitat mensual de desembre a maig.

Les activitats tenen per objectiu que els infants obtinguin informació sobre algun aspecte relacionat amb la participació ciutadana, que elaborin les seves opinions i permetre que els representants del CIM recullin les idees i propostes dels infants del seu grup-classe per poder aportar-les al Consell.

Les activitats i els materials de suport es publicaran, segons el calendari previst, a la pàgina web del Consell (www.consellinfants.org), a la secció *Activitats* per tal que els/les mestres puguin desenvolupar-les a classe.

Les activitats per als grups-classe estan pensades amb una durada d'uns 50 minuts a raó d'una activitat mensual, de desembre a maig.

L'estructura general de les sessions per desenvolupar les activitats segueix aquest esquema:

- ✓ Presentació de l'activitat. (5'): Relació de l'activitat amb el conjunt de la proposta, objectiu de l'activitat i explicació de l'activitat pròpiament dita.
- ✓ Desenvolupament de l'activitat (30-35')
- ✓ Elaboració de conclusions (10-15')

Els representants en el CIM recolliran les conclusions a què s'hagi arribat en el seu grup-classe per aportar-les al Consell i es publicaran a la web per fer-les públiques.

És important seguir el calendari previst per tal que els representats disposin de les aportacions dels seus companys en les trobades del CIM.

3.1. Activitat 1. Participar? Perquè?

La sessió es planteja a partir de tres dinàmiques:

1. Mitjançant un rol-playing es pretén que els participants prenguin consciència de la importància de la participació: Què passaria si ningú participés a l'hora de desenvolupar una determinada tasca? Com es sent qui pretén liderar o coordinar el grup? Quines conseqüències té la no-participació per al grup?
2. En grups de cinc o sis persones: En què participo jo? Es vol identificar espais de participació: la família, l'escola, entitats culturals, esportives...
3. Finalment, mitjançant una fitxa de frases inacabades es persegueix reflexionar sobre les condicions necessàries, tant des del punt de vista grupal com individual, per a motivar i fer possible la participació. Jo participo quan... Jo participo sí... Jo participo en...

3.2. Activitat 2. Participar de forma individual. Com?

Es vol fer present que hi ha formes de participar individualment i que aquestes formes permeten, sobre tot, expressar l'opinió, les preferències personals, fer queixes o suggeriments.

En primer lloc es plantejaran alguns canals per expressar l'opinió en diversos àmbits:

- ✓ L'ús de les cartes al director dels diaris o altres mitjans de comunicació
- ✓ Les cartes (o e-mails...) al regidor/a o a l'Alcalde
- ✓ Les bústies a les escoles, comerços...
- ✓ Els fulls de reclamacions a les botigues i serveis.

En grups de cinc o sis persones es proposa reflexionar sobre la utilitat d'aquests mecanismes i respondre la pregunta: utilitzar aquest canals, serveix d'alguna cosa?

En mig del debat, projectar l'espot publicitari d'Amnistia Internacional "Unidos tenemos más fuerza" (<http://www.youtube.com/watch?v=fiunXSER6Ww>) i tornar a plantejar la pregunta.

Per tancar la sessió es proposa que els alumnes, individualment, redactin una carta (o un e-mail) adreçada a alguna institució, empresa o servei per expressar una opinió personal (pot ser una queixa però també una felicitació o un suggeriment).

3.3. Activitat 3. Participar de forma col·lectiva: les entitats ciutadanes

Un membre d'una entitat ciutadana (l'AMPA, una entitat esportiva, cultural...) farà una presentació al grup de la seva entitat durant uns 15 o 20 minuts (Què fan? Quants són? Com s'organitzen? Com incideixen en la vida del municipi?...). Si no fos possible la presència física, es facilitarà una entrevista enregistrada perquè els alumnes la visionin. Els alumnes podran fer preguntes.

A partir d'aquesta presa de contacte, en grups de cinc o sis persones, s'intentarà elaborar un llistat d'entitats, grups, espais, etc., coneguts pels infants, que facin possible la participació dels ciutadans i l'organització d'activitats i serveis.

Per finalitzar, el/la mestre/a facilitarà una relació d'entitats de Santa Perpètua als infants.

3.4. Activitat 4. Participar de forma col·lectiva: com organitzar-se.

Aquesta activitat es planteja en grups de 5 o 6 persones.

Cada grup escull una "missió" que els vingui de gust fer (pot ser qualsevol cosa: muntar una festa, una lliga de futbol entre els equips de diferents cursos, reivindicar un pati més gran, ajudar persones grans...). Per decidir la "missió" se'ls hi donarà un màxim de 5 minuts.

De forma immediata, se'ls hi demana que plantegin la seva estratègia d'acció. Què faran? Quin tipus d'accions desenvoluparan per complir la seva missió?. Què necessiten i com obtindran allò que els fa falta? Per això tindran un màxim de 5 minuts.

A continuació, han de distribuir-se les tasques entre ells, parant especial atenció a aspectes com la comunicació, l'administració econòmica, si cal, l'obtenció de recursos, el desenvolupament de les accions o activitats, etc. Qui farà cada cosa? Per això tindran 5 minuts més, com a màxim.

Posteriorment, de forma individual, cadascú es plantejarà què implica el càrrec o funció que li ha estat assignat i com pensa fer-ho, quant de temps necessitarà, si li caldrà ajut i de qui... Per això disposarà de 5 minuts com a màxim.

Finalment, es tornaran a reunir, posaran en comú totes les tasques que individualment han dit que desenvoluparien i hauran de veure si, ordenant-les, és possible dur a la pràctica la seva missió. També tindran 5 minuts com a màxim.

Totes les idees es recolliran en una fitxa.

En la segona part de la sessió cada grup explicarà a la resta com ha organitzat la seva "entitat", quines decisions ha pres i si, finalment, han assolit la seva missió.

3.5. Activitat 5. La participació en la vida política del municipi.

A partir de diferents entrevistes a regidors i regidores del municipi, tant del govern com de l'oposició, enregistrades en vídeo es vol plantejar:

- ✓ La necessitat que algú exerceixi la funció política
- ✓ Les motivacions dels polítics per dedicar-s'hi
- ✓ Les condicions de treball dels polítics
- ✓ Les seves relacions amb la ciutadania
- ✓ L'afiliació política

Després de visionar els vídeos, es proposa realitzar un roll-playing per prendre consciència del paper que desenvolupen els polítics. 3 alumnes, a poder ser voluntaris, faran d'alcalde. La resta, per grups de 2 o 3, seran periodistes. Els periodistes faran preguntes a l'Alcalde sobre la seva dedicació a la política, les seves motivacions...

Finalment, de forma individual, es proposa completar unes frases inacabades per definir l'opinió pròpia sobre la funció política.

3.6. Activitat 6. Propostes

A partir del document de síntesi que els representants en el CIM hauran elaborat prèviament en la sessió de treball del Consell, es sotmetrà a debat i aprovació en cada grup classe. Es podran formular esmenes i modificacions.

4. Calendari

Novembre 2008

Dia 14 Presentació del projecte als mestres-referents de grup-classe
Setmana del 17 al 21 Elecció representants en el CIM
Dia 24 Data màxima per a la notificació al servei d'educació dels representants

Desembre 2008

Dia 2 Reunió del CIM
Del 3 al 17 1ª activitat en els grups-classe
Dia 18 Reunió del CIM

Gener 2009

Dia 15 Reunió del CIM
Del 16 al 28 2ª activitat en els grups-classe
Dia 29 Reunió del CIM

Febrer 2009

Dia 12 Reunió del CIM
Del 13 al 25 3ª activitat en els grups-classe
Dia 26 Reunió del CIM

Març 2009

Dia 12 Reunió del CIM
Del 13 al 25 4ª activitat en els grups-classe
Dia 26 Reunió del CIM

Abril 2009

Dia 2 Reunió del CIM
Del 3 al 21 5ª activitat en els grups-classe
Dia 22 Reunió del CIM

Maig 2009

Dia 5 Reunió del CIM
Del 6 al 18 6ª activitat en els grups-classe
Dia 19 Reunió del CIM. Redacció final del document de propostes
Dia 26 Presentació al Ple de les propostes del CIM.

5. Avaluació

Els mecanismes d'avaluació previstos per al projecte tenen per objectiu fer correccions i modificacions que optimitzin el seu desenvolupament, d'una banda, i determinar els resultats obtinguts una vegada finalitzat, d'una altra. Així, doncs, es proposen una sèrie d'indicadors d'avaluació per al procés de desenvolupament i uns altres per al resultat final.

Indicadors de procés: Quantitat i continguts de les aportacions fetes al CIM mitjançant els representats

Quantitat de respostes a activitats, formularis i enquestes.

Compliment del calendari previst

Quantitat i continguts dels documents elaborats pels infants en les sessions de treball de grup-classe

Regularitat en l'actualització de la web i en la publicació de nous continguts.

Incidències detectades

Indicadors de resultat: Recull de materials i documents elaborats pels infants al llarg del projecte. Quantitat i continguts.

Opinió dels infants sobre el projecte, les activitats i els materials.

Opinió dels mestres sobre el projecte, les activitats i els materials.

Quantitat i continguts de les propostes d'actuació plantejades al ple.

Totes aquestes dades seran recollides en un document-memòria.

Annex 1: Document marc sobre participació de la infància al municipi

Document marc sobre participació de la infància al municipi

Xarxa de Projectes de Participació infantil ; Óscar Rebollo (coord.)

Document elaborat a partir del seminari de treball sobre Participació de la infància al municipi, que tingué lloc a Barcelona des del mes de febrer fins al mes d'octubre de 2006.

Introducció

Des de l'inici dels consells d'infants l'any 1997, s'ha recorregut un camí amb trajectòria variable. Alguns projectes han gaudit d'una pervivència en el temps; d'altres han desaparegut, mentre que uns altres han tornat a reviure després d'alguns anys de silenci. Finalment, altres nous projectes de participació infantil s'han incorporat al grup existent de municipis que conformen un grup de treball, una Xarxa de Consells d'Infants, amb nou anys de camí recorregut.

El camí individual de cada consell d'infants pot transcórrer de manera accidentada o de forma més o menys estable. En el primer cas, el projecte de participació infantil pot desaparèixer per manca de lideratge polític, la qual cosa incideix en les prioritats municipals i fa que minvin els recursos humans que el fan possible.

En els casos més feliços, els consells d'infants han tingut una llarga i saludable vida, ja que ha existit una voluntat política de permanència que ve de la mà dels seus màxims promotors: alcaldia i regidoria que lidera el projecte.

També cal dir que l'entusiasme i la capacitat de la figura del dinamitzador o dinamitzadora dels consells d'infants, o d'altres projectes de participació infantil, són la peça clau per mantenir alta la motivació dels infants, així com per aconseguir la complicitat de les escoles i el suport de les famílies i la ciutadania en general.

Després de nou anys recorreguts, hem volgut repensar la nostra manera d'entendre la participació infantil, fer una nova lectura dels diferents projectes que sota maneres diversificades de fer, comparteixen determinats principis, criteris i objectius. No tot es pot considerar com un projecte de participació infantil; tampoc tots els projectes de participació infantil tenen la ciutat com el seu objectiu diana. Cal analitzar el que sí que identifiquem com a projecte de participació infantil, on l'exercici de la ciutadania activa per part dels infants és un eix fonamental.

Aquesta nova lectura respecte al que entenem per participació infantil, l'hem feta en el si d'un seminari de treball, format pels dinamitzadors i tècnics que porten a terme el treball amb els infants dels diferents municipis que conformen la Xarxa de Consells d'Infants; és resultat, doncs, de la reflexió, el debat i el consens per valorar els aspectes essencials d'un projecte de participació infantil que té com a perspectiva la ciutat, independentment de les concrecions metodològiques que en cada context es cregui oportú implementar. Per tant, s'ha pretès recollir criteris considerats essencials i alhora compartits, amb la idea d'orientar la tasca en la direcció que estem plantejant.

Cap a la construcció de ciutats i pobles democràtics i participatius

Vivim en ciutats que no paren de créixer a la vegada que canvien en la seva morfologia i en les seves funcions. Més zones urbanitzades, més habitants i habitatges, més cotxes, noves activitats econòmiques... Ciutats que es fan més denses i complexes sense deixar de ser a la vegada més extenses.

La comprensió d'aquest procés no és fàcil, però si ens aturem a pensar, és inevitable plantejar-nos preguntes que podríem anomenar essencials:

A què respon tot això?

A on anirem a parar?

És veritablement sostenible aquest creixement urbà?

Estem fent ciutats per viure o ciutats per produir i competir en un món globalitzat?

Segurament no hi ha respostes úniques; però alhora, no és menys cert que disposem també de millors transports públics, de més i millors serveis, de més accessibilitat i mobilitat per a tothom.

Sembla evident ¿en el desenvolupament urbà dels nostres dies¿ una tensió difícil de resoldre entre les lògiques econòmiques de la globalització i la necessitat d¿un desenvolupament que sigui sostenible i que aquest es faci a escala humana perquè tingui raó de ser.

Però perquè l'equilibri entre la ciutat globalitzada i la ciutat per viure-hi i gaudir sigui possible, i alhora no s'aboqui inexorablement i definitivament cap a la banda a la qual l'empenyen els negocis i les lògiques mercantils, cal que la ciutat sigui, per sobre de tot, una ciutat democràtica.

La ciutat democràtica és una ciutat que s'ha de construir dia a dia. En aquest cas no es tracta de construir edificis o infraestructures; es tracta, precisament, de construir democràcia, pràctiques democràtiques entre els seus agents, el seus habitants i les seves institucions.

La democràcia no és únicament un sistema formal que possibilita l'elecció de representants; *és i ha de ser per sobre de tot una pràctica*, un conjunt de pràctiques, de formes de fer, de relacionar-se, de governar, de respectar, d'escoltar i de reconèixer els altres. És i ha de ser un conjunt de polítiques públiques que persegueixen l'objectiu que això sigui possible en condicions d'igualtat i llibertat; és i ha de ser, finalment, una ciutat construïda per a la gent, amb la seva participació.

A més, la ciutat democràtica és una ciutat de tots i per a tots, no és, doncs, únicament una ciutat per als homes adults; ha de ser una ciutat de tots i per a totes les edats i condicions: per als homes i per a les dones, per als que fa temps que hi viuen i per als que hi han arribat fa poc, per als de més edat i per als més petits. Sí, també una ciutat dels infants i per als infants.

En aquest context, la participació esdevé una eina fonamental per a l'exercici de la democràcia, alhora que és una pràctica que «genera» una consciència col·lectiva en relació amb les necessitats de cada un d'aquests col·lectius humans que habiten les ciutats.

Potser una de les garanties més sòlides del fet que estem fent una ciutat a escala humana és quan la fem pensant i comptant amb els infants.

Infants i processos de participació

Quan parlem de la participació de la infància en la construcció quotidiana de ciutats i pobles democràtics hem de ser ben conscients de quines han de ser les finalitats d'aquesta participació i, per tant, quins són els mètodes i les estratègies de treball.

Si qualsevol procés de participació ciutadana ha de ser sempre vist com un procés educatiu, on tots aprenem a participar en el afers de la comunitat sobre la base de respectar certs valors, principis i regles del joc, *aquesta dimensió educativa dels processos participatius* és encara més accentuada quan ens referim a la població infantil del poble o la ciutat. Quan promovem processos de participació dels infants a les nostres ciutats, estem fent una tasca educativa que té com a finalitat *formar en els valors i els principis de la democràcia*.

Finalment, quant la institució promotora d'aquesta participació és el Govern local, a la dimensió educativa del procés participatiu s'hi adhireix una *dimensió transformadora de la ciutat o del*

poble. Així, quan els infants participen en la construcció del municipi, aquest canvia, es transforma, es fa més democràtic, humà, accessible, acollidor i amable.

Modalitats de la participació dels infants a la ciutat

Dèiem, a l'inici d'aquest document, que la formació d'una Xarxa de Consells d'Infants amb el suport de l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona, s'inicià l'any 1997. En aquell moment, els projectes es van inspirar en les idees desenvolupades per Francesco Tonucci, en *La ciutat dels infants*, amb la intenció de donar la paraula als infants perquè aportin el seu parer i les seves propostes en aspectes que incideixen en les seves ciutats i pobles.

Els consells d'infants s'adrecen fonamentalment a infants de tercer cicle de primària, amb alguna excepció, on participen també nois i noies de primer d'ESO.

Hi ha altres modalitats de projectes de participació Infantil que, per la coincidència amb principis, criteris i objectius afins, s'han incorporat a la Xarxa de Consells d'Infants «veterans». Es tracta de projectes adreçats a infants de deu-dotze anys, i d'altres per a nois i noies de l'ESO, sempre tenint com a objectiu incidir en la millora de la pròpia ciutat.

Actualment formen part d'aquesta Xarxa disset municipis amb projectes consolidats; es tracta majoritàriament de consells d'infants, i també, en els últims anys, s'han incorporat modalitats similars, tals com els *consells de nois i noies d'ESO*, *l'Audiència Pública o Els nois i les nois tenen la paraula*.

Cal assenyalar que aquests projectes de participació infantil generen, en els mateixos municipis, processos dinàmics on intervenen diferents actors -es dels infants fins a la ciutadania en general- i potencien els recursos locals, també al servei de la ciutat.

D'altra banda, la integració en una xarxa de municipis que comparteixen un mateix projecte -en aquest cas, de participació infantil- facilita l'intercanvi d'experiències, l'explicitació de necessitats de formació, el desenvolupament d'iniciatives, accions i nous projectes adreçats als mateixos infants o als dinamitzadors; al mateix temps, són agents de difusió de bones pràctiques per a altres municipis interessats.

En aquesta línia, la creació d'una pàgina web de la Xarxa de Consells d'Infants i d'altres projectes afins, hi donarà un nou impuls.

No volem deixar de mencionar la importància que en l'àmbit polític hi hagi una validació explícita del projecte, ja sigui sent present en els actes de constitució del Consell, assumint el lideratge des d'una regidoria, sensibilitzant les altres, o fent encàrrecs als infants, i assumint les seves propostes i el compromís de donar-hi resposta... Aquesta implicació de primer ordre és la garantia de continuïtat del projecte i el motor que estimula el treball dels dinamitzadors, el dels mateixos infants, i el dels diferents estaments implicats de manera directa o puntual en el projecte.

Objectiu d'aquest document marc

La promoció de projectes municipals de participació infantil d'aquests darrers anys ens demostra que es poden compartir objectius, principis, voluntats i, després, fer projectes locals que acaben sent necessàriament singulars en cada ciutat, tant des del punt de vista metodològic com operatiu.

Cada ciutat, cada Administració local, cada equip tècnic, construeix necessàriament projectes que són propis i, per tant, responen al que en cada indret preocupa, se sap fer millor o s'està en condicions de fer en funció de les singularitats de cada lloc. Contràriament, també l'experiència demostra que, sota l'emparament d'una mateixa etiqueta, es poden arribar a desenvolupar projectes que únicament comparteixen entre si el nom i res més, ja que no comparteixen ni principis ni objectius comuns.

Per aquesta raó, aquest document vol definir tot un seguit de criteris generals i principis que ajudin a orientar la posada en marxa de projectes de participació infantil. Aquest vol ser, per tant, un document que inspire un tipus de pràctiques de participació de la infància en la vida de les nostres ciutats, de manera que no tot sigui considerat com un projecte de participació infantil a la ciutat; tampoc es pretén l'estandardització d'aquestes pràctiques i projectes. En tal cas, aquest document reflecteix el que han consensuat la Xarxa i l'Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona, que li dona suport.

1. Principis, valors i objectius del projecte

La Diputació de Barcelona dona recolzament a aquells projectes de participació infantil impulsats pels ajuntaments que, més enllà de la metodologia que finalment es posi en pràctica, comparteixen els valors, principis i objectius que tot seguit identifiquem i es fonamentin en aquests:

Els Valors per a la dimensió educativa dels projectes

Tota tasca educativa es fonamenta en valors mes o menys implícits. En el cas dels projectes de participació infantil es considera fonamental fer explícits alguns d'aquests valors que han d'inspirar els projectes com són el respecte, la solidaritat, la tolerància, la igualtat de gènere, l'acceptació de la diversitat i dels límits raonats, i, en general, tots aquells *valors que contribueixen a configurar el "joc democràtic"*.

Els Principis que inspiren la metodologia

La metodologia emprada en els projectes podrà ser diversa, i respondrà sempre a condicions que tenen a veure amb els objectius i els contextos concrets en que es desenvolupin, però hem considerat la necessitat de que totes les propostes metodològiques comparteixin alguns principis comuns:

- ✓ *La participació té com a objectiu transformar la ciutat.* No es tracta únicament de participar, es tracta de posar en marxa processos i mecanismes de participació infantil que estiguin vinculats a transformacions reals de la ciutat.
- ✓ Les metodologies emprades *hauran de prioritzar la construcció de projectes i propostes a través del consens.* El consens també s'ha de construir: a través del diàleg, l'escolta, la negociació, la mediació o altres instruments, en funció dels diferents projectes.
- ✓ Les metodologies utilitzades hauran de fer incidència en *potenciar les tasques de representació* (fer de representant) dels infants que participen; molt especialment en aquells espais en que els infants acudeixen com a representants de col·lectius (escola, grup, entitat, etc.). Fer de representant implica un compromís d'escoltar i informar al col·lectiu, i no defensar únicament opinions personals.
- ✓ Les propostes metodològiques per dinamitzar la participació dels infants en la vida i els projectes de la ciutat *no poden perdre de vista molts altres actors* que son rellevants tant per la ciutat i els projectes com, molt especialment, per als propis infants. Així, tots el projectes, partint d'una clara voluntat relacional amb altres actors mes enllà dels propis nens, hauran de trobar la manera d'ordenar i organitzar la relació amb les famílies dels nens participants, amb les escoles, amb entitats, amb altres administracions, etc.
- ✓ Sempre que es pugui, sense desvirtuar el sentit del projecte, fora bo que els projectes de participació infantil es pensessin com a *projectes relacionats amb altres recursos*; que poden aprofitar espais, projectes i recursos ja existents sense duplicar-los o replicar-los.

Objectius generals del projecte

- ✓ Fomentar la participació dels infants en els afers de la ciutat.
- ✓ Promocionar els drets de la infància.
- ✓ Educar en el joc democràtic, en els valors en què es fonamenta i en les actituds i pràctiques amb què es construeix dia a dia, tot augmentant les competències dels infants a l'hora de pensar i argumentar, desenvolupar l'esperit crític, assolir responsabilitat amb els afers col·lectius, capacitat de compromís i exercir el rol de representant.
- ✓ Revaloritzar la política com una activitat necessària per a la convivència, que pot ser gratificant i il·lusionant, però que s'ha d'exercir amb noblesa i compromís.
- ✓ Generar processos que permetin que l'Administració local millori la seva organització interna per la via d'una millor coordinació entre serveis i recursos.
- ✓ Fer una ciutat també a la mida dels infants.
- ✓ Millorar la ciutat globalment incorporant altres punts de vista.
- ✓ Fomentar que els infants coneguin la ciutat, participin en la seva construcció, i hi gaudeixin.
- ✓ Conèixer, per part dels infants i altres actors implicats, més i millor el funcionament de l'ajuntament.

2. Elements bàsics de la metodologia

No és voluntat d'aquest document esdevenir un manual de metodologia participativa, però sí vol ser un document que orienti els dissenys metodològics concrets. Es per això que hem volgut apuntar algunes reflexions al voltant d'alguns aspectes que considerem essencials, com per exemple el paper del municipi com a promotor de projectes de participació infantil, el paper dels dinamitzadors i d'altres agents implicats i els conceptes de representació i representativitat; tanmateix, aspectes bàsics de procediments i avaluació, d'aquests projectes de participació.

2.1 Compromís i lideratge institucional

Quan l'ajuntament és la *institució promotora* dels processos de participació infantil a la ciutat, assoleix, necessàriament, uns compromisos envers el procés participatiu del qual és promotor:

Implicació d'alcaldia Per als nens i les nenes de la ciutat la figura de l'alcalde o alcaldessa és un referent institucional i polític clar; i per a qualsevol procés de participació ciutadana, la implicació de l'alcaldia en

determinats moments del procés és certament una garantia en termes de reconeixement, legitimitat i eficàcia d'aquest.

Es considera, doncs, que alcaldia ha d'implicar-se en els moments claus del procés: acte d'investidura i renovació del Consell, presentació al Ple, recepció de les propostes dels infants, encàrrecs directes als infants, devolució de respostes argumentades, assumptió de compromisos si escau...

Lideratge d'una regidoria: Cal que aquest projecte sigui assumit per una regidoria municipal, que impulsarà el projecte i afavorirà la complicitat amb d'altres agents interns i externs, quan sigui necessari donar suport a les accions dels Consells d'Infants o d'altres projectes de participació infantil.

Implicació de les diferents àrees i regidories: L'agenda que tractaran els infants difícilment es cenyirà a una única àrea de gestió de l'ajuntament; és, doncs, de vital importància que s'articulin els *mecanismes de coordinació interna i transversalitat* per tal que les diferents àrees de l'ajuntament col·laborin en el procés. Des d'aquest punt de vista, les experiències de participació ciutadana - també les infantils -, suposen sempre una exigència per a la organització municipal en termes de millora de la seva coordinació interna.

Dotació de recursos per a la dinamització de la participació: Els processos de participació infantil, per tenir unes mínimes garanties d'èxit, *han de ser dinamitzats*, ja que no s'autoorganitzen, ni s'autoconvoquen. El desenvolupament d'aquesta tasca implica, necessàriament, la dotació de recursos humans i econòmics. A més, aquesta dinamització, i per tant els recursos que la garanteixen, han de tenir continuïtat en el temps per que el procés participatiu es pugui consolidar. Cal, per tant, una *voluntat política de permanència*, ja que la participació infantil no és un joc sinó un compromís dels infants amb la seva ciutat, i per tant, s'ha de protegir (garantir) la seva permanència i consolidació.

Seguiment dels trets bàsics de la metodologia: Ni la constitució dels consells d'infants, ni de cap altre mecanisme o procés de participació, es pot improvisar o fer de qualsevol manera. Cal un compromís de la institució promotora per mantenir uns determinats principis i criteris per tal de *garantir la qualitat metodològica del procés*. Aquest document vol contribuir a aquesta fita, proposant alguns d'aquests principis. Coordinar projectes de diversos ajuntaments, crear espais de treball i seguiment conjunt o avaluar els processos poden ser vies a seguir que permetin garantir la qualitat dels processos.

Devolució: Tot procés participatiu que impliqui la construcció de propostes per part dels infants haurà de ser estudiat i analitzat per l'ajuntament; aquesta institució, haurà de respondre i fer una devolució argumentada, respecte a les propostes, projectes, o suggeriments que ha rebut per parts dels infants. No estem parlant de que les propostes que facin els infants siguin necessàriament vinculants per a l'ajuntament; però sí estem dient que totes hauran de tenir una resposta, ja sigui afirmativa o negativa, o, en d'altres casos, viable total o parcialment.

Encaix institucional: La participació dels infants s'hauria de contemplar *com un més dels projectes i estratègies de participació liderats per l'ajuntament*. En aquest sentit es proposa, que el Consell dels Infants consti també amb la resta de Consells, al Reglament de Participació Ciutadana. També, que quan es planifiqui l'estratègia global de participació de l'ajuntament -mitjançant plans estratègics o directors-, s'incorpori també la participació

infantil. Caldrà també vincular aquest projecte a plans estratègics tals com el Projecte Educatiu de Ciutat, i/o a estructures de treball coordinat i transversal, com el cas d'una Xarxa municipal d'Infància.

2. 2.- Representació i representativitat

Mentre que la representació és una activitat, la representativitat es una condició. "Fer" de representant es quelcom diferent de "ser" representatiu. La majoria dels processos participatius no poden aspirar a que els membres que participen siguin representatius del conjunt dels ciutadans. Així, difícilment ens podem plantejar que els infants que participen en un o altre procés o espai de participació infantil siguin, en el seu conjunt, representatius de la totalitat dels infants de la ciutat. Però si que podem incorporar instruments i activitats als nostres projectes participatius perquè aquells infants que efectivament participen, i provenen d'institucions o col·lectius de la ciutat com les escoles o les entitats de lleure, per exemple, pugin fer de representants d'altres infants d'aquestes institucions (escoltar les seves propostes, portar-les als consells, informar dels resultats dels debats, no defensar opinions individuals com si fossin col·lectives, etc).

Estem parlant, doncs, de dues tasques que molts projectes s'hauran de plantejar: per un costat el sistema per seleccionar, captar o escollir els nens i nenes que participaran i, per l'altre, els instruments que s'utilitzaran per tal de promoure i facilitar la tasca de representant.

Diferents Consell d'Infants, per exemple, venen assajant mètodes diversos per donar resposta a aquests temes. Pel que fa als sistemes d'elecció, en alguns casos es fa efectivament una elecció formal entre candidats, en altres un sorteig entre voluntaris, altres organitzen jocs de selecció, o sistemes de rotació. En tots els casos es valora que no es poden perdre de vista alguns criteris, tals com:

- ✓ *Voluntarietat* per part de l'infant.
- ✓ *No posar en marxa processos que facilitin l'elitisme* en la selecció, que portaria a escollir únicament als infants més "guapos", més llestos, als que millor parlen i millors notes treuen.
- ✓ *Representació de la diversitat*, ja que ens interessa treballar en la construcció de la ciutat democràtica des del respecte i la integració de les diverses diversitats. Per tant, no s'està buscant representants de les escoles o les entitats; s'hauria de procurar que també participessin en els Consells, i en general en les experiències de participació infantil al municipi, nens i nenes que pot ser no responen amb èxit a la escola, que pertanyen a minories, que pateixen alguna mena de discapacitat.

Però ser representant no es tant la condició d'haver estat escollit, sinó la tasca a fer envers els representats, és a dir, respecte a la resta d'infants que no participen com a membres del Consell d'Infants. Els instruments que es poden utilitzar per facilitar aquesta tasca poden ser, per exemple, fulls d'informació, pàgines Web, reunions i assembles fora del Consell, treball amb les escoles i entitats, ús de taulells d'anuncis, bústies, etc.

Potser cap d'aquests instruments pot garantir un increment quantitatiu de la participació, però de ben segur que han d'ajudar a *educar en la responsabilitat i en la tasca que implica ser representats d'altres persones*.

2.3.- L'agenda dels Consells

L'agenda de treballs la conformen el conjunt dels temes a tractar i treballar per part dels infants. La reflexió metodològica assenyala bàsicament dues coses: per una banda els propis infants han de participar en la confecció de l'agenda de treball, la qual, no pot venir totalment imposada des de fora.

D'altra banda, també és cert que l'ajuntament ha de tenir competència per proposar temes i, encara més, es considera aconsellable començar el rodatge dels espais de participació infantil amb temes que vinguin proposats des del consistori. Això és especialment operatiu en el cas de les Audiències Públiques o dels consells de nois i noies de secundària.

Així, l'elaboració de l'agenda ha de ser mixta, en part a proposta de la institució promotora i en part també com a resultat dels interessos i les inquietuds dels propis infants.

La segona reflexió que es vol apuntar en relació a la confecció de l'agenda té a veure amb les característiques del tema mateix; ha de ser concret i temporalitzat, rellevant per a la ciutat i alhora rellevant per als mateixos infants.

2.4 La funcions dinamitzadora del procés

Ja hem comentat que dintre dels compromisos institucionals de l'ajuntament com a promotor de les iniciatives de participació infantil ocupa un paper destacat el compromís de dotar el procés de recursos per a la seva dinamització.

Cal, no obstant, una petita reflexió que faci referència a la pròpia funció dinamitzadora. En coherència amb tot el que s'ha expressat fins ara, es tracta d'un rol molt important, que no es pot desenvolupar de qualsevol manera i que no consisteix únicament en convocar i moderar

reunions. *Les funcions dinamitzadores són funcions educatives i relacionals amb infants i amb adults*, cap a dintre de l'ajuntament - organització municipal - i cap fora - escoles, entitats, famílies, etc.-. Això implica que les persones i/o els equips que les desenvolupin hauran de tenir certa facilitat per moure's per aquesta xarxa d'actors tant interna com externa a l'ajuntament.

2.5 Estratègies d'implicació d'altres actors

Al voltant d'una experiència de participació dels infants (Consell, Audiència Pública, ...) apareix un ampli ventall d'actors socials que va molt més enllà de la relació ajuntament - infants. De fet, si ens fixem en la distribució ordinària del temps que dedica aquest projecte a estar amb els nens i nens, ens adonem de que es tracta d'una part menor del total dedicat al projecte, ja que exigeix treball i coordinació amb molts més agents i institucions.

Caldrà doncs identificar quins són aquests actors, quin paper volem que juguin i, en funció de tot això, la relació que volem establir amb ells i les estratègies que es seguiran per aconseguir-ho.

En aquest context, *el paper de l'escola és rellevant* i mereix un reflexió particular ja que, si bé l'ajuntament n'és el promotor dels processos de participació infantil com el Consell d'infants, per exemple, qualsevol projecte de participació infantil molt probablement haurà de tenir relació amb l'escola i, a més, pot sortir molt enfortit d'aquesta relació. Tanmateix, l'ajuntament sempre podrà aprofitar que ja existeixen diverses vies de col·laboració entre escola i ajuntament (consells escolars, oficines municipals de matriculació, relació amb AMPA, etc.) per enfortir els seus projectes.

De fet, la mateixa escola considera també la promoció de la participació dels seus alumnes en la vida del centre mitjançant diversos mecanismes, assemblees de classe, delegats de curs, comissions de treball, consells escolars a secundària,...); però s'ha de *diferenciar la participació dels alumnes als centres, de la participació dels infants a la vida de la ciutats i, més específicament, en els processos promoguts per l'ajuntament.*

En aquest cas, i en especial quan es tracta de consells d'infants, la col·laboració amb l'escola pot ser de gran vàlua i una oportunitat per a l'èxit del propi consell. Però escola i ajuntament tenen papers diferents: al Consell d'Infants, els nens no son "alumnes de l'escola" sinó "infants de la ciutat".

2.6.- L'avaluació

Els projectes de participació s'han d'avaluar més enllà de la informalitat, incorporant rigor i sistematització. L'avaluació ha d'incorporar, tanmateix, diferents perspectives: la dels propis infants, la que fa l'ajuntament i la que poden fer altres actors implicats.

De la mateixa manera, ha de servir per millorar els espais i els processos de participació, però també per millorar la ciutadania, les capacitats tècniques i les formes de fer política.

Estem parlant, doncs, d'una avaluació que és, en part, un procés educatiu per als infants i per a la resta d'agents interns i externes a l'ajuntament, que han d'aprendre a participar; ahora, és un procés que ha de permetre la millora de la planificació i l'organització municipal.

Sense entrar en propostes metodològiques concretes que no tenen lloc en aquest document sí que pensem que una avaluació enfocada a l'aprenentatge i a la millora de l'organització no pot ser merament quantitativa, ni excessivament sintètica (fent servir únicament indicadors), ni s'hauria d'externalitzar totalment.

BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

Martín García, Xus i Puig Rovira Josep M. **Les set competències bàsiques per educar en valors** 2007 Ed. Graó

AAVV **La escuela en la comunidad, la comunidad en la escuela.** 2007. Ed. Graó

Martínez Bonafé, Jaume i altres **Ciudadania, poder i educació.** 2003. Ed. Graó

Font i Ferré, Núria **Democràcia i participació ciutadana: algunes experiències innovadores.** 1988 Ed. Mediterrània

Peguero Abad, Salvador **La cultura de la participació.** 1997 Ed. Associació de mestres Rosa Sensat

Albacete, Catalina i altres **Enseñar y aprender la democracia.** 2.000. Ed. Síntesis

Sánchez Alonso, Manuel **La participación. Metodología y práctica.** 1991. Ed. Popular

REVISTES

Dret a participar (Diversos articles) A: Protagonistes, ja! Núm. 34 p 22-30

I a vosaltres, us interessa la política? Els pensaments de la gent jove envers la classe política A: Barcelona educació núm. 48 p 10-11

Vivir la democracia (diversos articles) A: Cuadernos de pedagogia, núm 336 p.51-82

Educación para la ciudadanía (diversos articles) a: Aula de innovación educativa, núm. 129 p. 39-72

Educació per a la ciutadania (diversos articles) a: Perspectiva escolar, Núm 270 p. 2-38

Aulas con vida (diversos articles) A: Cuadernos de pedagogia, Núm 325 p.51-80

Què es pot fer per promoure la participació A: Guix Gestió, núm 1 (suplement del núm 270 de Guix) p. 5-6

La situació de la infància després de la convenció (diversos articles) A. Educació social-Revista d'intervenció socioeducativa Núm 38 p. 15-94

Estratègies per a la participació social (diversos articles) A. Educació social-Revista d'intervenció socioeducativa Núm 30 p. 19-71

ESTUDIS I GUIES

Participación comunitaria y democracia participativa: hacia un modelo de gestión local de la participación ciudadana. Material no publicat. V Premi Jospe M. Rueda

WEBS

www.rieoei.org/rie26a07.htm Trilla, Jaume i Novella, Ana **Educación y participación social de la infancia.** Revista Iberoamericana de educación núm. 26 2001

www.lacittadeibambini.org Projecte internacional "La ciutat dels infants"

www.childfriendlycities.org Ciutats amigues de la infància. UNICEF

